

szetek, a szobrászat, az építészet és főleg a művészi ipar kiváló alkotásait. A gyűjtemény alapját az állam, az ország és Bécs városának birtokában lévő minden e nemű, szigorúan művészi szempontból kiválasztott darabjai fogják képezni. Érdekes, hogy a kultuszminiszteriumot egy műpártoló adományával abba a helyzetbe hozta, hogy a jelenleg magántulajdonban levő Böcklin-féle „Tengeri idill” nevű képet 100,000 koronáért a gyűjtemény számára megvásárolhassa.

DARMSTADT-I MŰVÉSZKOLONIA a szerződések lejáratával (július 1.) véglegesen feloszlik. Az érdekelt művészek közül Christiansen, Huber és Bürck Darmstadt-ot végképen elhagyják; míg ellenben a rövid életű kolóniának ott maradó tagjai: Olbrich, Behrens, Habich és Bosselt valószínűleg államszolgálatba lépnek.

HENRY VAN DE VELDE WEIMÁRBAN. A szász-weimári nagyherceg meghívására van de Velde elhagyja Berlint, s Weimárba költözik, a hol professzori címmel átveszi a most alapított központi iparművészeti műterem vezetését, a melyben a nagyhercegség minden iparosra ingyen kaphat tanácsot, útmutatást s segítséget. Miután ennek a központi intézménynek az a rendeltetése, hogy állandó s szoros összeköttetésben legyen az ország iparművészeti műhelyeivel, előrelátható, hogy Van de Velde-nek művészi munkásságának nagy s hálás tere lesz. A nagyherceg ezzel az elhatározásával mindenestre üdvös szolgálatot tesz nemcsak országának, hanem az iparművészet reformálására irányuló mozgalomnak, a melynek Van de Velde egyik leghivatottabb s leglelkesebb apostola.

SZAKIRODALOM.

MŰVÉSZET, szerkeszti Lyka Károly. Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat támogatásával kiadja Singer és Wolfner.

A ki szereti a művészetet, annak örömnapja volt az, mikor kézhez kapta

Magyar Iparművészet.

ezt az európai nivón álló revüt, melynek célja és programja: a magyar művészet ügyének szolgálása. Ha valami hiány és hézagpótló, úgy ez a revü mindenhogyan az. Régi óhajok és kísérletezések megtestesülése. Érdemes elővenni a megsárgult, igénytelen, primitív „Honművész”-t s azután melléje állítani ezt a most megjelent folyóiratot. A mi különbség a kettőjük közt van, a mi őket egymástól eltávolítja, az a magyar művészet történetének szövevényes életének mondhatni: kilenctizedrésze. A „Művészet” híven a homlokára írott címhez, minden ízében artisztikus. Hátsó oldalán csak a „grand' art” jelenik meg előttünk, s az iparművészet — legalább egyelőre — nem kap benne szerepet. Ez az elkülönítés azonban már most sem áll teljes szigorúsággal. Minthogy nem is állhat. Mert az elválasztó vonalat nagyon nehéz minduntalan megtalálni s alkalmazni. Ezért péld. az iparművész nagy tanúlással fogja benne látni Székely kartonjait, az új postatakarékpénztárt, a plaketteket. Székely kartonjai is dekoratív feladatok. Az ő művészete is e freskókban alkalmazott művészet. Az egész folyóirat különben tükrö a mai magyar művészet nivójának. Műmellékletei: Rippl-Rónai, Kacziány, Mednyánszky, Csók, Vágó, Révész festőművészekről valók. Ezenkívül sok kép és illusztráció van: Székely Bertalan, Fényes, Vaszary, Csók, Grünvald Béla, Révész, Telcs, Beck Ö. Fülöp, Segantini művészekről. A vezetőcikket Lyka Károly írta Székely új kartonjairól, az ő finom megfigyeléseivel, mélyen járó gondolataival, meleg, poétikus stílusával. A többi cikk is mind mond valami újat. Diner-Dénes a nemzeti művészetről mondja el érdekes eszméit. Vajda E. a munkások közé portált művészetről beszél, fontos dolgot mond Sándor T. „Corpathius Viktor” c. cikkében. A postatakarékpénztár házáat Gerő Ödön ismerteti, Divald a barátok tornyáról, Yartin érmek és plakettekről ír, Czakó Elemér pedig „Adatok művésztünk történelméhez” cím alatt egy rovatot kezd. A rovatok is mind változatosak és tartalmasak. A folyóirat nyomása kitünő, kliséit ugyan jórészen a bécsi Angerer-cég készíti, de reméljük, hogy a szerkesztőség alkalmat fog adni a hazai reprodukáló intézeteinknek, hogy e lapban is megmutassák képességüket. Egészen véve: örülünk, hogy egy ilyen folyóirat nálunk is napvilágra jött. S

12

tartsuk az idők jó jelének, hogy akadt áldozatkézség, mely létrehozta, s közönség, a mely megkívánta. ö.

 IE QUELLE. M. Gerlach und Comp. Wien. 1901.

Ezen a címen a kiadó cég eddig 30—30 lapot magába foglaló három gyűjteményes füzetet adott ki, a melyeknek elseje síkdiszítványokat Moser K.-tól, második könyvdiszítványokat és egyéb diszítványi mustrákat Benirschke M.-tól, harmadika pedig figurális vignettákat és ötleteket Czeschka E. D.-tól tartalmaz.

Már külseje is elárulja, hogy mind a három füzet a modern diszítő művészetet szolgálja; és mondhatni, hogy mindegyik füzetben jól rajzolt és komponált, egyszóval sikerült példákat találunk, a melyeknek néhány ötletességével vagy eredetiségével, néhány színével föltűnik; de viszont néhány túlzásaival, gondolata keresettségével, az eredetiség hajhászásával a gyűjteménynek nem válik díszére. A rajzolónak fantáziájában sok olyan dolog megfordulhat, a mi közvetlen ábrázolásában azonnal megnyeri tetszésünket, mert rajzban, képen előnyei szembeötlőkké lesznek; de ha a rajzó művész ötleteit papíron megörökíti is, másra nézve ily eredeti alakjában nem mindegyik lesz élvezhető. Hogy érthető vagy éppen használható legyen, a művésznak azt előbb — röviden mondva — meg kell csinálnia. Hogy azonban e megcsinálással vagy csinálás közben egyik-másik gondolat kárba vész, vagy érvényre nem jut, és eredetiségéből veszít, az természetes. De inkább veszítsen a művész és veszítsünk mi is a sokból valamit és maradjon az, a mit készen nyújt, frissességében, eredetiségében, mintsem hogy munkáján meglássék a fáradtság, a vesződség, a minden áron való értékesítés és megcsinálás nehéz munkája és megérezzük, hogy a sokból ezt is, azt is sajnálta elhagyni. Ilyenkor a produkált rajzi elegancia, könnyűség, a mely, sajnos, többnyire csak affektált, nem téveszti meg szemünket. Mi természetesebb tehát, mint hogy ilyen esetben aztán a kiadót okozzuk, még pedig joggal; mert kiadványának kevesebb lapja tán többet érne, jobb benyomást tenne, mint többje valóban ér és tesz. Kell-e épen harminc lapnak lenni, ha nem volt ennyi lapra való anyag kéznél?

Említett munkák elseje — a Moser-féle — egészen a japán diszítő művészeti

princípiumok és motívumok hatása alatt keletkezett; s reá nézve is áll, a mit az imént mondottunk; de lapjainak legnagyobb része mégis jót nyújt.

A másik, — a Benirschke-féle — gyűjtemény emennél sokkal kevesebb finomságról, művészi érzületről tanuskodik. Motívumainak körülbelül a fele annyira igénytelen apróság, hogy kiadása csakugyan indokolatlan; a gyűjteménynek másik fele is nagyobbára extravagáns vonaljáték és korán érett ötletek sorozata. Rajzóljuk szintén használt volna magának, ha választékosabbat nyújtott volna.

A harmadik munka — a Czeschka-féle — ennél sokkal magasabb színvonalon áll. Figurális motívumai, a melyeket a rajzó művész vignettákká alakított, tagadhatatlan ügyességről tanuskodnak. Ha rajzainak tartalmáért nem mindenki fog is egyformán lelkesedni, rajzi előadásmódja feltétlenül figyelmet érdemel. A rajzó tollal készültek és az a biztosság, a melylyel a tollat kezelték, megnyeri tetszésünket a legigénytelenebb rajzon is. A cinkografikus sokszorosítás jó; de a művésznak alkalomadtán művészibb sokszorosító tehnikát kívánánk.

Még csak hozzáteszünk, hogy rajzainak gondolatvilága az újabb illusztrációs kiadványokban kifejezésre jutó gondolatkörökkel többszörösen érintkezik; sőt a vignettaszerű grafikus díszítményezésnek, mondhatni, hogy újabb külön karakterét nála is megtaláljuk. Ennek bírálatába itt azonban nem bocsátkozhatunk; csak jelezzük, hogy jellegzetességének meghatározásában figyelemre méltó művésznak munkája is segíthetne.

UNST U. KUNSTGEWERBE
AM ENDE DES XIX. JHDTS.
W. BODE. (Berlin, Cassierer,
1901. 8° Kart. 5 Mk.)

Az új, a modern művészetéről már jó sokat írtak idegen nyelveken; s mindent összevéve meglehetősen könyvtárt tenne ez. Persze kérdés, hogy mindegyik mennyire van szükség? Vannak, a kik az újat, az igaz művészetet csakis a réginek kerek letagadásában vélik látni; ezeknek sok követőjük is van és sajnos, hogy sikerre is tesznek szert; tesznek, mert a sokszor tehetség nélküli és tudatlan utánczó túlságos sokasága e felfogásnak a nagy tömegnél folytonosan propagandát csinál és hódít. Mások az új jelenségeket mérlegelve, méltányolva, fölfogásuk —

de természetesen egyéni fölfogásuk — szerint kiválogatják azt, a mit elfogadhatónak tartanak, s szinte megszabják a határt, a meddig modernnek lehetünk, a meddig moderneknek lennünk szabad. Ismét mások az „új“ művészetet egyenesen elmélete szerint alkotják meg; megszerkesztik, azaz hogy a réginek minden szabályát, fogalmát mint elhibázottat félrelökve, a művészetnek új esztétikáját csinálják meg. Ezek a legmodernebbek, a radikálisak, a leghivatottabbak (?).

A művészetről, valamint lényegéről elterjedő értelmezésekben és fölfogásokban természetesen többféle tévedés rejlik; és e zavaros állapot nemcsak most, hanem már nekiindulásában is többféle veszedelmet rejtett magában, a melyre rámutatni tán könnyebb, semmint a bajt orvosolni. A mit sokan hisznek vagy elfogadnak, azt utóvégre is elfogadhatónak, sőt még jónak is veszik s igazzá teszik; s a művészet ily rákfenés bajainak gyógyítása aztán ugyancsak nehézzé lesz.

Bode, ez a nyílt szemű és eszű műértő természetesen foglalkozott ezekkel a jelenségekkel és Németországban a komolyak között ő volt a legelsőbbek egyike, a ki néhány évvel ezelőtt, a mikor az új művészet fejét felütötte, sorompóba szállt érte és a jót benne felismerve, érdekében dolgozott is. De egyszersmind ő volt az is, a ki az erdőt a fáktól mégis meglátta és a könnyen támadható és okvetetlenül bekövetkező ferdeségekre, tévedésekre már eleve figyelmeztetett; körülbelül kifejtve és meg is jósolva, hogy hova vezethet az út, ha vakon indulunk az ismeretlennek. Meg is értették — egyesek; de nem azok, a kikhez tulajdonképp szólott; és lőn úgy, a hogy mondá, hogy lesz, s a hogy lennie is kellett. A modern, naturalisztikus, artisztikus, dekoratív, szerkezeti, stílszerű, az „art appliqué“, nemzeti, népies, népszerűítő stb. féle kitételek, a melyekkel, mint művészeti szállóigékkel el lettünk halmozva, nem óvtak meg sem a tévedésektől, ferdeségektől, sőt az ostobaságoktól sem; sőt közelebbi felvilágosítást sem adtak és egyáltalán nem használtak.

A művészet benyomása tehát a század fordulóján, egészben és nagyjában — mint Bode magát kifejezi — nem örvendetes. Forrás, keresés, kapkodás mindenütt, bizonytalanság és alaktalanság uralkodik; stíltelenségeket tapasztalunk egy állítólag új stílusnak alapjául! Ezek az új század

művészi fejlődésére persze nem biztató jelek, különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy az első félénk kezdetek óta az új utat mily gyorsan tettük meg, s hogy a modorosság valamennyi művészetben mily öntudattal és nagy hangon lép föl. És mégis: ama feltételek és viszonyok, a melyek között a fordulat beállt, egy újabb, önállóbb művészetre nézve kedvezőknek voltak mondhatók, és mondhatók ma is; és az a mód, a melylyel legelőször főleg az angol népeknél az óceánon innen és túl tényleg megjelent, szintén szerencsésnek és fejlődésre képesnek mondható. Erre mutat már a mozgalomnak elementáris ereje is... Remélhető tehát, hogy ama kinövésék és hibák csakis gyermekbetegségek s ezeknek okait idejekorán megismerik és azokat sikerül le is győzni stb. stb.

A ki így lát, az tisztán lát és tudja is, hogy mit mond. Bár hallgatnának reá német honfitársain kívül, mint a kiknek írt, mások is. S habár a könyv írója főleg a német viszonyokat tartja szem előtt, azért a másként is érdekes szerző könyvének olvasása, szóljanak egyes fejezetei a könyv tulajdonképi tárgyán kívül akár a chicagói kiállításról, akár a műipari múzeumok feladatairól, kiállításokról, könyvillusztrációról vagy egyéb: a benne található számos gondolatért és eszméért minden, a művészet iránt érdeklődő figyelmére érdemes.

Cs. Gy.

 ERNEUIL, AURIOL ET MUCHA. *Combinaisons ornamentales*. Paris. 1901.

A modern művészi ipart előnyösen jellemzi díszítő anyagának gazdagsága. Ellentétben a reneszánszszal, a mely a növényvilágból csak az akantuszt, szőlő- és borostyánlevelet, az állatvilágból pedig legfőljebb a delfint és oroszlánfejet alkalmazta, — a mai művésznak szabadságában áll a szemmel látható világ összes formáit felhasználni, sőt némelyek még azon is túlmennek és nagyítóval fegyverkezve, a mikroszkopikus teremtmények szabályos alakulatait is mintául veszik. Grasset szép növénystilizációi, Verneuil állatos díszei és Haeckel meduzetta és diatomea ornamentikája becses anyaggyűjtemény a modern dekoráló művész számára.

Verneuil, Auriol és Mucha „Combinaisons ornamentales“ című lapjaikkal méltóan sorakoznak a modern díszítő-

HIVATALOS TUDÓSÍTÁSOK

elemeket nyújtó kiadványokhoz. Azonkívül, hogy a vonal és színfolt stilizációjának titkaiba engednek bepillantást, még azért is figyelemre érdemes a társszerzők műve, mert egy új fogásra akarják a tervezőket megtanítani, t. i. a csuklóstükör használatára. Az ötlet nagyon egyszerű. Két összeragasztott tükörlapnégyzetet mellékelnek a motívum halmazatukhoz, a melynek segítségével aztán, a mint a két lap nagyobb vagy kisebb szögére van nyitva, változatos kombinációi jönnek a tervezeteknek létre. Kényelmes segédeszköz a csuklóstükör kétségen kívül, s ha csak az összhatás kitanulmányozására használja fel a tervező művész, nem akarván egyszerre az egészet megrajzolni, hanem avval sokszorosítja tervezetét, nem is ártalmas; ellenben ha a kompozíció megalkotásánál egyedül ilyen játékszerű eszközre támaszkodik, az igazi alkalmazott művészet elsőrangú termékét sohasem hozhatja létre, többekévesbbé kaleidoszkopszerű marad mindig műve.

OUTET DE MONVEL. Az Art et Décoration folyó évi februári száma evvel a kiváló francia dekoratív művészszel foglalkozik, a ki legnagyobb sikereit a könyvillusztráció terén érte el. Főművei a *Civilité puérile* et *honnête*, *Fables de La Fontaine*, *Jeanne d'Arc* és *Nos Enfants*. Ritka művész az, a ki annyira meg tudja magát értetni a gyermekvilággal, mint Boutet de Monvel. A jó és a rossz gyermek közti különbséget finom oktató hangon ábrázolja és különösen jellemzi művészetét az az erősen nemzeti, történeti, már-már csaknem politikai érzés, a mely a pedagógiai elv mellett érvényesül nála. Derült humorát, szellemes iróniáját még a régi mesék és legendák közt is ragyogtatni tudja.

HIVATALOS TUDÓSÍTÁSOK.

AGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT választmánya 1902. február hó 1-én *Ráth* György elnöklése mellett ülést tartott, a melyen jelen voltak: *Alpár* Ignác, gróf *Bánffy*

György, *Faragó* Ödön, *Gaul* Károly, *Horti* Pál, *Kammerer* Ernő, *Kriesch* Aladár, *Nádlér* Róbert, *Péterffy* Lajos, *Radisics* Jenő, *Rauscher* Lajos, *Szmrecsányi* Miklós és *Víg* Albert választmányi tagok és *Györgyi* Kálmán titkár, a ki a jegyzőkönyvet vezeti.

Az elnök megnyitja az ülést és felkéri a jegyzőkönyv hitelesítésére gr. *Bánffy* György vál. tagot, mire jelenti, hogy *Gelléri*, *K. Lippich* és *Thék* vál. tagok kimentették távolmaradásukat. Elnök szomorú kötelességet teljesít, a midőn tudomására hozza a választmánynak, hogy sok éven át volt buzgó tagja, *Kiss István* építész, január hó 9-én meghalt. A nagyrabecsült tagtárs elhunytával érzékeny veszteség éri a társulatot, mert benne egyik buzgó, lelkes munkását vesztette. Az elnökség az elhunyt özvegyéhez a társulat nevében részvétiratot intézett, melyet az özvegy meg is köszönt.

A választmány mély sajnálattal fogadja a bejelentést s elhatározza, hogy fájdalomt a jegyzőkönyv megörökítse.

Titkár előterjeszti a kereskedelmi miniszteriumtól ujabbban érkezett leiratokat, nevezetesen:

a) a miniszter elbírálását kívánja *Weidinger* Antal asztalos jelentésének, a ki a temesvári kereskedelmi és iparkamara ösztöndíjával külföldön folytatja tanulmányait.

A választmány a jelentést kiadja elbírálás végett *Gaul* Károly választmányi tagnak és *Györgyi* Kálmán vezértitkárnak.

b) *Mirkovszkyné* *Greguss* Gizellának a társulat által pártolt kérvényét, a melyben egy mustrarajzoló műterem alapításához 4000 korona segélyt kér, a miniszter fedezet hiányában nem veheti figyelembe.

A választmány a leiratot sajnálattal tudomásul veszi.

Mogyoróssy Sándor szobrásznak külföldi utazási segélyért való folyamodását a miniszter fedezet hiányában szintén nem veheti figyelembe. A miniszter egyben értesítette a társulatot, hogy abbéli javaslatát, hogy tanulmányait külföldön kiegészíteni óhajtó növendékek részére a miniszter bizonyos számú ösztöndíjat alapítson, a melyek évenként nyilvános pályázat útján volnának odaítélendők, elhatározta, hogy továbbra is fönntartja az eddigi eljárást, mely szerint a rendelkezésre álló anyagi eszközök korlátain belül, a jelentkezők közül a támogatásra valóban érdemeseket részesíti ösztöndíjban.